

Remissvar från Svalövs kommun gällande promemorian: "En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar" (KN2024/01912)

Svalövs kommun har tagit del av promemorian och lämnar följande tekniskt inriktade yttrande:

Sammanfattning

Svalövs kommun ser ett behov av modernisering av kärnteknisk prövning men understryker att en ändamålsenlig process förutsätter:

- Full respekt för kommunens planmonopol och vetorätt,
- Tydlig ansvarsfördelning i teknisk infrastruktur och beredskap,
- Samordning med kommunens övriga planeringsinstrument och översiktsplan,
- Krav på robusta metodbeskrivningar för kärnavfallshantering,
- Stark rättssäkerhet vid ändringar, förlängningar och återkallelse av plan/godkännande.

1. Kommunal tillstyrkan och planrätt

Svalövs kommun ställer sig bakom att kommunens godkännande utgör en grundförutsättning för regeringens medgivande av en kärnteknisk anläggning eller antagande av en plan. Den kommunala vetorätten enligt 19 § i den föreslagna lagen innebär ett viktigt skydd för det kommunala planmonopolet enligt plan- och bygglagen (2010:900).

Kommunen ser dock ett behov av att tydligare reglera gränsytan mellan statlig plan enligt den föreslagna lagen och den kommunala detaljplaneringen, särskilt då regeringens bedömning enligt 14 § inte är bindande i kommunens egna planprocesser. Detta kan skapa otydlighet i ansvarsfördelningen och rättsverkan av parallella planinstrument.

1.1 Val av prövningsspår och tydlighet i regelverk

Något som är särskilt viktigt är att konsekvenserna för den sökande tydligt redovisas beroende på vilket prövningsspår som väljs – det vill säga om man följer den nya lagen om regeringens godkännande eller fortsätter enligt den befintliga ordningen i miljöbalken. Det är avgörande för rättssäkerhet och förutsägbarhet att dessa skillnader klargörs så att aktörer vet vad deras val innebär i praktiken.

Det finns även behov av att tydligt definiera vad som avses med "mindre anläggningar" som undantas från den nya godkännandeprocessen. Här bör särskilt SMR (Small Modular Reactors) och MMR (Medium Modular Reactors) inkluderas i ett särskilt prövningsspår.

För att Sverige ska klara sin energiomställning och samtidigt stärka sin energisäkerhet krävs investeringar i både storskaliga och småskaliga kärntekniska lösningar. SMR och MMR representerar nästa generations reaktorteknik, med förbättrad säkerhet, kortare byggtid och potential för lokalt anpassad energiproduktion. Den föreslagna lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar innehåller redan undantag för vissa mindre anläggningar med låg aktivitetsnivå. Denna inriktning bör utvecklas vidare för att skapa en särskild, förenklad prövningsväg för SMR och MMR som understiger vissa tröskelvärden, vilket vore i linje med proportionalitetsprincipen i miljöbalken och strålskyddsperspektivet i den föreslagna lagtexten PM om mer ändamålsenlig prövning, sida 6. Sveriges Kommuner och Regioner har även pekat på behovet av effektivare, tydligare och mer förutsägbara beslutsprocesser samt att kommunerna måste ges en tydlig roll i planeringen. Mindre anläggningar erbjuder bättre möjlighet till lokal förankring och integration med befintlig infrastruktur (SKRs yttrande, sida 4). Det är därför rimligt att SMR och MMR behandlas med en särskild hantering – både för att stimulera innovation och för att säkerställa att staten använder sina resurser där de gör mest nytta. En sådan ordning skulle ligga helt i linje med promemorians syfte att åstadkomma en mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar. Förslag på prövningsspår:

- Minska uppstarts- och tillsynskostnaderna för mindre anläggningar,
- Förenkla och förkorta tillståndprocessen genom undantag eller förenklad prövning enligt miljöbalken och kärntekniklagen,
- Skapa incitament för teknikutveckling och investeringar i småskalig, flexibel kärnkraft som stödjer Sveriges energiomställning.

Sådan särskild hantering ligger i linje med proportionalitetsprincipen i miljöbalken, liksom det strålskyddsperspektiv som anges i promemorians lagförslag. Den skulle dessutom bidra till tydligare och mer effektiva beslutsprocesser, i enlighet med vad även SKR lyfter i sitt yttrande.

2. Strategisk miljöbedömning och samråd

Svalövs kommun bedömer det som positivt att en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken. Kommunen tillstyrker också möjligheten att, i vissa fall, undanta dubbel miljöbedömning om en relevant och aktuell detaljplan med tillhörande MKB föreligger.

Det är dock av yttersta vikt att sådana undantag inte urholkar miljöbalkens krav på transparens och delaktighet från allmänhet, myndigheter och angränsande kommuner, särskilt i fall där en ny kärnteknisk anläggning kan ha regional påverkan.

3. Områdesindelning och tekniska zoner

Förslaget att ange flera typer av zoner (bevakat område, yttre skyddszon, beredskapszoner etc.) i planen är ändamålsenligt. Svalövs kommun understryker vikten av att dessa zoner samordnas med kommunens översiktsplanering, krisberedskapsansvar och tekniska infrastrukturplaner.

Det är centralt att det tydliggörs vem som ansvarar för dimensionering, anläggande och drift av stödjande teknisk infrastruktur såsom väg, elanslutningar, kommunikation, vattenförsörjning och räddningstjänstresurser i dessa zoner.

4. Krav på metod för hantering av kärnämne och kärnavfall

Kommunen tillstyrker kravet i 4 § andra stycket att ansökningar om reaktorer eller andra anläggningar (förutom mellanlager/slutförvar) ska innehålla uppgifter om hur kärnämne och kärnavfall ska hanteras. Kommunen anser dock att kraven på metodbeskrivning bör harmoniseras med Strålsäkerhetsmyndighetens säkerhetsföreskrifter samt EU:s krav enligt direktiv *2011/70/Euratom*.

Det bör också klargöras om avfallshantering som sker inom kommungräns men i annan kommuns regi medför eget ansvar för kommunen i fråga om samråd, riskkommunikation och beredskap.

5. Återkallelse och förfall av godkännande

Att regeringens godkännande enligt 21 § kan återkallas med hänsyn till Sveriges säkerhet är ett relevant säkerhetsrättsligt skydd. Kommunen efterfrågar dock ytterligare precision i hur sådana uppgifter som kan påverka Sveriges säkerhet ska samlas in, kvalitetssäkras och notifieras av berörda aktörer under prövningsprocessen. Särskilt gäller detta i ärenden där kommersiella aktörer agerar som sökande men med väsentlig utländsk inblandning i ägande eller teknik.

6. Synpunkter på rättsmedel och överklagande

Svalövs kommun ser positivt på att miljöorganisationer ges rätt att klaga på planbeslut enligt lagen (2006:304) om rättsprövning, vilket stärker miljöprövningens legitimitet. Däremot bör kommunens rätt att överklaga eller begära rättsprövning förtydligas, särskilt i de fall där regeringens beslut går emot en kommunal avstyrkan.

Kommunstyrelsens ordförande
Teddy Nilsson (SD)